

САЗВЕЖЋЕ СМРТИ

Смрт је као и рођење индивидуални чин. Свако се рађа и умире сам, независно један од другог. Колективна смрт је ретка, сведена на случајеве масовних помора услед природних катастрофа, епидемија или ратова којих је, нажалост, било много на простору на коме живимо. Међутим, и између смрти појединаца може да постоји нека, макар случајна, тајна и тешко видљива веза као што је случај с неким дугогодишњим делатницима Правног факултета у Београду. За непуне две године умрла су шесторица који су скоро читав радни век провели на Факултету.

Најстарији међу њима је био *Бугимир Рагојичић*, дугогодишњи шеф рачуноводства. Вероватно да ни најстарији наставници, одавно пензионери, не могу да кажу када је Буда (како су га сви звали) дошао на Факултет. Можда 1948. Затекли су га на Факултету и ту га оставили. Многе су генерације наставника и службеника прошле кроз Факултет и оставиле трагове али Буда је био један и јединствен, не само шеф важне службе већ и економ, домаћин куће у најбољем смислу и, изнад свега, одличан саветник и искрени пријатељ свакога. То су морали признати и они којима се није свиђала његова штедљивост коју су били спремни да назову шкртост. Буда није штедео за себе већ за кућу којој је свом душом припадао. Највећу моралну сатисфакцију је добио када је један декан пред њим поцепао решење о престанку радног односа које му је један ревносни службеник поднео на потпис. Буда је остао у радном односу све док је то по закону било могуће. Приређен му је скроман испраћај у просторији у којој се то никада није чинило. Кратким и топлим речима га је поздравио дугогодишњи колега Танасије Јанићијевић, свима нама добро знани Таса, и предао му поклон колега службеника. Буда је и даље остајао у својој канцеларији помажући докле је год било потребно. Последњи пут сам га видео једног кишног октобарског поднева 1995. испред зграде Факултета. У кратком разговору је рекао да се не осећа добро. Почетком новембра је умро.

На испраћају из капеле у Делиградској се окупило петнаестак наставника (углавном пензионисаних) и службеника, најприснијих пријатеља. У њихово име и у име Факултета од Буда се дирљивим говором опростио Мирослав Миша Петровић, предодређен за то јер је деценијама, више по професији него по функцијама, био упућен на најтешњу сарадњу с њим. А онда је уследило нешто што

је изненадило и скоро шокирало све. Миша је клекнуо поред ковчега и вероватно се у себи помолио за Буду а потом је целивао ковчег. Био је то гест достојан једног Вилија Бранта који ће остати упамћен. Миша није имао за шта да се каје нити да моли за опроштај али је његов људски гест дирнуо све присутне који су се крстили и целивали ковчег.

Приликом једног каснијег сусрета на факултетским степеницама предложио сам Миши да текст одржаног говора достави *Аналима* као некролог. Одговорио ми је да о томе није размишљао али да ће разговарати са Обреном (главним уредником *Анала*) јер није уобичајено објављивање некролога за службенике. Не знам колико је времена прошло од тог разговора када ми је Миша, опет у пролазу, рекао само да је Обрен „озбиљно болестан“. А онда, једног јутра, на Факултету ме је дочекала вест да је *Обрен умро*. Просто да не поверујем јер сам у индексима студената видео оцене и познати Обренов потпис из претходног испитног рока. Тада сам га последњи пут видео, такође у ходнику. Изгледао је уморно, али сам мислио да је то од рада.

Ја Обрена такорећи нисам ни познавао другачијег. Први пут сам га видео када се умешао међу нас бруцоше улазећи у „петицу“ на врата кроз која су улазили само наставници и послужитељ Младен Станимировић са уређајима за озвучење. Обрен је ишао, праћен неколицином студената, полако се пењући ка излазу према ходнику и агитујући за окупљање у Стручној групи за историју државе и права. Касније сам чуо да га зову „Цицерон“ што ме је мало збунило јер сам знао да је Цицерон био филозоф и сјајан говорник чији је један говор о Катилини објавио Бранислав Нушић у „Реторици“ коју сам читао припремајући се за очекивани пријемни испит за упис на Факултет. Нигде нисам прочитао да је био и правник а посебно да се бавио историјом права.

Током студија Обрен је брзо мењао професионалну оријентацију. Одличном студенту све је лако. Нашли смо се у Стручној групи за међународно јавно право и дипломатску историју кроз коју су прошли многи који су се касније определили за друге области. Посећивали смо и Семинар за грађанско право где је Обрен остао до краја. Иако смо као студенти становали у Студентском граду на Новом Београду и свакодневно путовали на предавања а недељом на утакмице зближили смо се тек када смо остали на Факултету, без обзира на различита професионална усмерења. У просторијама Факултета смо, нарочито зими, као докторанди бескућници, остајали до касних вечерњих сати. Опустили смо се тек после докторирања па смо и фудбал играли.

У нашем дружењу у најлепшем сећању остаје заједнички боравак у Паризу где смо такође ишли путевима којима су нас водила наша ужа интересовања. Без обзира на то често смо се

састајали и размењивали обавештења о збивањима у нашој земљи трудећи се да разазнамо о којим се нашим професорима ради у нетачно написаним именима у извештајима Павла Јанковића, сталног дописника *Монда* из Београда, који се у то доба могао цитирати у докторским дисертацијама. Незаборавни ће остати дани Нове године проведени у Венсенској и Булоњској шуми који су нас подсетили на ретке тренутке опуштања у Београду. Можда том дружењу у „граду светлости” треба захвалити за сарадњу која је уследила, нарочито када је Обрен прихватио тешку дужност уређивања и ажурирања *Анала* коју је крајње савесно обављао до последњег даха. Иако је могао да ради „по својој памети” није се либио да се обрати свакоме од кога је очекивао неку помоћ или мишљење и о некој наизглед безначајној ситници. Знао да је да му због тога неће пасти круна с главе јер се обраћао оданим пријатељима који данас за њим тугују. Међу њима је био и *Миша Петровић*.

Тугујући за Обреном нисмо обраћали пажњу на Мишу. Приметио сам да га често нема у кабинету али сам мислио да је заузет неким другим пословима пошто је предао дужност декана коју је у два маха обављао у најтежим околностима: у највећој државној и политичкој кризи Југославије (1989–1991) и незапамћеној економској (1993–1995). Изненадио сам се када сам га једном срео у лаганом ходу преко пута Факултета. Рекао ми је да се опоравља од операције. Не много после тога видео сам га на Факултету, додуше код пријавнице. Није прошло много времена а он је био онај стари Миша који прескаче по два степеника. У јунском року је испитивао студенте а онда је одређен за дежурство на писменом квалификационом испиту за упис на Факултет 30. јуна у 8 часова! Време је брзо пролазило па ми се чини да сам га видео и у септембарском испитном року. А онда, једног дана, држећи новине у руци, отац ме запита да ли на Факултету има неки професор Мирослав Петровић. Одговорих потврдно а он ми рече да је умро. Просто да не поверујем. И Миша је био један од оних које сам познавао од прве године у студентској Стручној групи за међународно право и дипломатску историју. Постао је асистент и наставник за Финансије и финансијско право на Правном факултету у Београду и ту остао до краја, не бирајући послове и функције. Могао је неко и не бити задовољан сваким његовим поступком али све то мора да устукне пред оним што је Миша значио за Факултет и за све нас. Што је наше познанство и друговање дуже то је туга већа.¹

Заокупљени пословима и невољама сваке врсте скоро да нисмо приметили да је пре Мише био озбиљно болестан наш колега *Драгољуб Ајћанаковић*. Њега сам, већ опорављеног, сре-

¹ Говор колеге и декана Дејана Поповића на комеморативној седници објављен је у *Архиву за правне и друшћивене науке*, 1997, бр. 4, стр. 677–681.

тао у ходнику или дворишту јер је одлазио у време кад сам ја долазио на часове. За његову смрт на Факултету, баш у времену између ускршњег у првомајског опуштања, сазнао сам такорећи узгред у једном разговору неколико дана касније.² Каква окрутност судбине – двојица колега из исте генерације, уз то кумови, умрли су у размаку мањем од пет месеци. Пре Мише умро је бивши професор и декан Правног факултета *Мирко Мирковић* а недељу дана после Мише професор *Андрија Гамс*³ кога сам десетак дана пре смрти видео на улици. Сувише и за тако старе установе као што је наш Факултет. То и наша општа пометеност нека буду објашњење што тако мало речи посвећујемо онима који су нашем Факултету и друштву дали највише што су могли. Заслужили су да по томе остану упамћени.

Момир Милојевић

2 Говори на комеморативној седници нису објављени ни у *Аналима Правног факултета у Београду* ни у *Архиву за правне и друштвене науке*.

3 О смрти Мирка Мирковића није било помена ни у *Аналима Правног факултета у Београду* ни у *Архиву за правне и друштвене науке* док су говори на комеморацији Андрији Гамсу објављени у *Аналима Правног факултета у Београду*, 1997, бр. 4–6, стр. 620–634.

(С)ПОМЕНИК НАШЕМ САШИ
Проф. др Александар Стојановић
(1931–1998)

Припала ми је особито тужна обавеза да се у овој прилици опростим од нашега Саше. Тегобно је настојање да се пронађе бар приближна мера речи, али речи у које су уткана и наша заједничка осећања, па и оне неухватљиве помисли. Какво год било, некролошко слово је само некакав бледи одсев најсуморније свакидашњице у којој смо, али понајвише и оних слутњи што сежу до метафизичких сфера, што су се наднеле над људско опстајање и пролазност свега што живот значи. Претворено у штампани текст, оно остаје као најскромнији духотворни споменик, али ипак значајнији и трајнији од најкаменитијих рукотворина. Остаје оно, можда, и као једини поменик у стварном и имагинарном саборишту знамен(ит)их личности које су припадале нашем Факултету.

Пре двадесетак дана обавештени смо о коначном Сашином одласку из наше средине. Наизглед уобичајено и достојно, а ипак у понечем дирљиво до дна душе за овај невелик круг Сашиних познаника и најближих пријатеља, који су га доживљавали као најрођенијег. Тога је било још више на самој сахрани. Све беше како то почесто бива, незапажено и скромно, а ваљда по томе и најпримерсније, па и најтужније.

Тако су већ те неколике видљиве и сирове чињенице текуће свакидашњице претворене у приказане оне превелике суровости што је фатално пратила Сашин ход по мукама током свеживотне странпутице. Чини се, заиста, да му није било (за)дато да се креће поузданим, широким и утабаним тзв. животним путем, већ све некаквим стазама и богазама, што су и њему и свима око њега непознате.

Није било тешко прозрети да је Саша спадао у ред необичника, оних личности које се у свему или само у понечему нагласито издвајају. Већ тиме се предодређују за посебно место и нарочиту улогу у својој средини. Такве личности имају нека своја ванстандардна мерила о свему и за све. Нажалост, средина није била ни оспособљена ни подешена за изналагање присталих мерила за таквога Сашу. Ни он сам није довољно познавао себе, а његова средина је затицана у недопустивом одсуству неопходног самоспознања. У томе су они стварни корени неспоразума који су повремено избијали и оптерећивали и Сашу и његову средину.

Сашини познаници из детињства, средњошколског раздобља, из времена студија, а потом и колеге на Факултету, само понешто могу рећи о таквом свом целоживотном познанику. Потекао у нестабилној породици, вероватно је био лишен оног старања и оне топлине, што пресудно доприноси формирању личности. Није имао ни елементарног сродничког круга. Лако је претпоставити да су првобитне трауме морале оставити најдубљи печат на његову личност, видљив само донекле у спољашњим манифестацијама, али несагледљив у интимној сфери. Разложно се истиче да су сви људи изложени незгодама на тлу неспоразума са самим собом. Али то је код Саше било знатно уочљивије. Красиле су га: слабашија физичка структура, изразитија емотивност, али и запазитије интелектуалне могућности. Окренуо се, природно, према свету књиге, с тежњом да ту пронађе поуздано прибежиште. У детињству је фигурисао као некакав стармали, а касније је остављао утисак да је доста остао оно право велико дете. И то с оном драгошћу коју само такве личности имају и некако зраче. То књигољупство га је упућивало према науци, али без сагледавања свих сложености, тешкоћа, неизвесности и свакојаких ризика.

Изабран је за асистента као одличан студент, попут низа других, за предмет Управно право. А изгледа да се заносио жељом да се бави фундаменталним дисциплинама. Факултет га је прихватио као свој изданак, а он је најдубље схватио Факултет као своје животно обитавалиште. Онако како се само пожелети може, али једино у случају кад је свако на своме месту и кад је свака ствар најпожељније постављена, дакле, кад је све сређено и нормално. Нажалост, ова стара и угледна кућа тих деценија се налазила у времену које је наметнуло оквире, стеге и присуство снага историјског и друштвено-политичког револуционизма, комунизма, социјализма, и то самоуправног. Тобожње преуређење света и свега подразумевало је узурпаторско располагање судбинама земље, установа и људи.

То су постале одреднице оних неспоразума тзв. средине и младог факултетског сарадника, касније наставника. Подразумевало се да су општа друштвена кретања и, нарочито, разни заокрети и кризе повлачили за собом и Факултет, наставнике и студенте. У великој драми сваком је припадала нека улога, ослонца режима, статиста или некаквих непоћудника. Наш Саша као члан СКЈ није презао од најразличнијих оглашавања током Јуна 1968. и касније у дискусији о уставним амандманима 1971. Често је и у другим приликама узимао реч, прочитавао „своје папире“ у којима је настојао да критички и жестоко осветли друштвена зла, па чак и да именује актере и носиоце тога, додуше из средњих режимских ешалона. Иако је његово политичко деловање готово свима личило на својеврсну „политичку наиву“, све до детињарија које су

га иначе понекад одликовале, он се толико замерао баш онима који су имали моћ и полуге одлучивања да је свима било јасно да ће у погодной прилици и лако „платити цех“ у партијским обрачунима. Иако је у таквим збивањима било и других, на Факултету и у друштву, баш он је као најнемоћнији елиминисан по кратком поступку када је режим кренуо са репресалијама 1971. године. Избацавањем из СКЈ, знало се, биће истеран и са Факултета. То се и десило. Подешеним рефератом и кроз самоуправљачке механизме буквално је истеран, заправо бачен на улицу.

Тако су ова велика збивања постала само пројектор преко кога је на светлост дана, као на платну, предочаван и људски лик нашег Саше. Са свим његовим особинама, не само наставника него и научника, јавног посленика, а понајвише приватне личности. У целости, али нарочито оних димензија његове сложене личности што су га предочавале као необичника.

Његови најбољи познаваоци, без изузетка, наглашавају да су га врло мало познавали. Он је имао неодољиву склоност ка усамљивању, ограничавању непосредније и свестраније комуникације са својим познаницима. Нарочито је тежио да сачува до крајности своју приватност, онај свет интима који иначе сваки људски створ на неки начин држи на најсклонитијем месту. Зато је тешко успостављао чак и уобичајене односе, није се упуштао у пријатељевање. Чинило се, чак, да се он стално плашио да ће тако, макар и нехотично, бити повређен његов интимни свет, са свим оним што тај свет чини. Имао је, можда, и неки свежањ психичких инхибиција, оптерећења која се јављају и масовно, па и оних која су ређа, не баш лака и подношљива, особито кад се претварају у „неприкосновени и свеживотни посед“. Никома није поверавао своје животне и остале невоље. Штавише, што су те невоље биле веће и озбиљније, он је настојао да их некако смести у најскровитије и најдубље сфере своје личности. Поступао је, изгледа, на најнеподеснији начин, како би рекао сваки експерт. То је управо пут у најтеже невоље, сваке врсте. А био је преосетљив на сваку реч и сваки гест других, када су се стварно или привидно њега тицали. Зато су они којима је иначе био драг, из пажње и обзирности, можда и превише уважавали такву склонитост, нису потезали расправљање о стварима и „акцијама“ које је сам предузимао на јавној сцени.

То се показало у највишој мери када је избачен са Факултета. Као свакако солидан правник, он је, несумњиво, не само осећао већ је могао и стручно процењивати карактер и правни изглед „свог случаја“. Да није био нечим спречен, могао је, имао је изобилно времена, да све и потанко рашчлани, па да отпочне или настави своју „борбу за право“ (како је још славни Јеринг, у једном

епохалном спису, писао о тој врсти правничких подухвата). Као да је од тога унапред и беспризивно дигао руке. А био је притиснут до крајности флагрантним неправом. Све што је иоле правно, било је бачено под ноге од стране „самоуправљачких структура“.

Није било тешко препознати у њему човека кога краси правдољубље. Свеједно да ли је то било објективно утемељено или наглашено субјективизовано, он је на пречац показивао лик праведника, додуше у „туђим стварима“, јер „оно своје“ никако није препуштао јавности. А доживео је ударце који су у вапијућем нескладу с најелементарнијим претпоставкама и изразима правде. Оне правде што није само некаква апстракција, већ најсуштественија животна чињеница, што очигледно задире у живот и његов и средине којој је припадао. Ни то га, чини се, није пробудило да војује за правду и за своју ствар виђену у тој светлости.

Све што га је снашло, и те како је припадало сфери морала, као друштвеног облика регулисања међуљудских односа, а посебно у конфликтним ситуацијама, могло га је подстаћи да посегне за третирањима с тог осматралишта. Могао је потврдити своје неспорне сензибилитете за моралне исправности и изопачености. Могао се показати „писаним папирима“ и као верзирани моралник, а донекле и као моралист (што би му за живота, вероватно, представљало и један велики комплимент). Нажалост, тако нешто се није видело. Уместо тога, он као да је настојао да све замени и надокнади нечим другим, можда и некако да преобрати у своја најдубља доживљавања. Кад није био кадар да да маха перу, оним „својим папирима“, сабрао је снаге своје да фактичким доживљавањем и „на делу“, такорећи животно, бескрајно интимно, у свом самилу, све или обнавља или, можда, до крајности затоми. Следствено томе, крајње упечатљиво и драстично су се повезале неке незаобилазне чињенице са његовом личношћу и преживљавањем током најмучнијег раздобља у животу.

Када је већ најбруталније и најбезочније бачен у праšину (срџом, не и на колена!), он је прихватио улогу једног од највећих страдалника. Да, заиста је страдао и због себе и за себе, али чини се још више због других и за друге. Како за оне који су сносили кривицу због свега што је учињено, тако и за оне на чијој се страни налазио, то јест неке његове неспорне пријатеље и познанике. Вероватно о томе никад и ни са ким није разговарао, али је примио као злу коб која га је снашла. Сав се унео у то и све је то унео у себе, остављајући по страни све остало. Поступио је, дакле, на свој начин, али ипак најгори од свих могућих.

А када се већ отиснуо таквом низбрдицом и претећим исходима, можда оним безданским, препустио се мартирству великог патника. Није неопходна некаква имагинација да би се бар споља

створила представа о свему што се претварало у неотклоњиву патњу. Она га је непрекидно пратила, постајала злокобна иманенција, која га је шчепала и држала у својим менгелама тако и толико да се ње никако није могао отрести. Као грудва што се закотрљала са врха брега, патња му се увећавала усовним неизбежностима, да би се или негде због нечег зауставила и, дај Боже, распршила, или га, најзад, у некакав амбис однела. Ништа се није знало и ништа није било извесно.

И тако, у некаквом претпостављеном збиру свих недаћа што су га снашле, он је све више задобијао изглед велике жртве. Иако у свим временима има и много и разних жртава, време које је и њега изнедрило било је изнад свих других, бар у новије доба, по бесмислености и броја и начина претварања људи у пуке или необичне жртве. Он је, неспорно, међу овим другим. Притом, неважно је колико је све потицало из неког анонимног центра или многих центара моћи, што су се намножили и учврстили у потрајалој ноћи, или се, пак, састојало и у парадоксалним доприносима самог жртваника (самог Саше, дакле), који се можда и невољно определио за најдрастичнију варијанту жртвеништва. Чињеница је да је непојмљиво страшно, недостојно и срамно можда за све пред чијим се очима то одвијало. Не једног трена, и не само као један догађај, епизода у смутним временима, већ током низа година, низа који је својим продужавањем постајао све стравичнији. То је, нажалост, остало неизбрисиво.

Можда ће се неком неупућеном причинити да су и ове ретроспекције само извесни покушај „литерарисања“ у тренутку у којем тако нешто не пристаје. Нека одговор дају само суви подаци и злоћудне чињенице. Бачен на улицу, како је предочено, наш Саша, ваљда згрожен оним што му се десило, повређен и понижен ваљда до самог корена свог иначе несрећног бића, можда и под притиском оних најтамнијих сила у себи, грчевито се припио најгорем „излазу“: повлачењем са јавне сцене, ма у ком виду се она показивала, увлачењем у најтамније кутове своје интимае, уз то и најнепознатије и најопасније. Да би, макар и несвесно, све било доведено до најапсурднијег апсурда: кад се већ тако и дотле стигло, нека се иде и даље, макар и у неповрат. Вероватно је зато с оноликом упорношћу одбацивао нуђене му могућности да оде у неки институт, да се бави својом струком и науком, кад је већ најурен са Факултета, с којим је, канда, животну срастао. А није ни покушао да дигне руке од тога, па да се, рецимо, почне бавити неком слободном професијом, на првом месту адвокатуром. Не, и сто пута не! Он је попут парије остао без ичега, спао ваљда на злехуду социјалну помоћ или, можда (то не знам), помоћ и најситотињскије вегетирање од дела платице своје животне сапутнице. Тешко га је било видети ма кад и ма где на улици. Срећом. Јер

они који би га неким случајем понекад и срели, срели су само сушту жалост и тугу: запуштеног и заћуталог Сашу. Сваки разговор је сам по себи био колико излишан толико и немогућ. Довољно је то било за Сашиног сусретника. И превише. А за њега? То је само он могао знати, ако је томе придавао икакав значај. А ваља имати у виду да је то трајало тешких двадесетак година. Каже се да је робија тешка. Поуздано се може тврдити да је ово горе и од најгоре робије.

У процесу „скидања санкција“ који су покренули непоћудни наставници нашег факултета, што је потрајало неких десетак година, најзад је дошао на ред и Саша. Иако су поменути наставници били спремни да се неодложно и здушно заложу за решење и тог „случаја“, највеће тешкоће су се могле очекивати од самог Саше. Да ли ће прихватити повратак на Факултет? Срећом, залагањем неких његових најстаријих познаника и пријатеља, одазвао се позиву. Нађено је решење: враћен је у звање редовног професора, да би после неколико година бар дочекао пензију с неком сатисфакцијом. Тако му је бар мало, како-тако, враћено оно откинута право, мрвице Божје и људске правде.

Међутим, откад настало и докад трајало то „Сашино питање“, наметале су се свакојаке недоумице: зашто и како је уопште све то било могуће? Зар је тада заиста било толико рашчовечено време, зар су сви били оуглани на судбине немоћних појединаца? Биће да је баш тако било: одрвљени људи су још више одрвенели; црвени фанатици нису црвенели; бледи су још више побледели; моћни су на-силу-бога моћнили; режимски услужници су још више услуживали; зловољни још више зловољили; они најсмелији последње дашке смелости губили; најпоштенији су само душом поштенили; најхрабрији су само једном зеленили; најгласнији су некако утихнули. Уопштено и у маси, свако се бавио својом муком утапајући се у стихију безобзирности.

Поштована колегинице Даро: у таквој ситуацији и створеној атмосфери, Ви сте Саше били све. Тиме је све речено. Делили сте с њим и добро и зло: а делити мало добра, било је тешко; а делити много зла најтеже.

Како год било, Саша је неким чудом успевао да пређе свој калваријски пут, с теретом непојмљивих невоља на слабашим плећима. Ваљда само зато да би се показало и потврдило, по ко зна који пут, колико је појединац сложен и непознат, у свему битном заиста тајновит. Као необичник – како је на почетку назначено – био је он Човек, најкраће речено. А зна се да је то, уопште узев, најчуднији, најчудеснији и најчудовишнији Божји створ. Такав какав је био, Саша је постао и један белег времена. И много више од тога: израстао је у прави знамен, онај људски СИМБОЛ у којем

су се сплела многа и различита значења и смислови. И то не само својевремени, него на неки начин и много ранији. Било је, наиме, и раније у овој кући (као и другде, уосталом) разних усамљеника, страдалника, патника, жртваника. Неминовно је и да их има и да ће их бити. Зато, ако је сада и овде недовољно запажен, може се поуздано рећи да је, у целости узев, оставило видан траг у историјату нашег факултета. Остаће незабораван. Многи други су истакнути, гласовити и значајни због других доприноса и улога. Све је то нормално и не може друкчије бити.

Зато му и приличи захвалност анонимног хора, изражена немуштим речитативом: хвала му на свему, што је хтео и што није хтео; што је учинио и што није учинио; што је постигао и што није постигао; што је добро и што није добро. Све је то људско, али по његовој мери.

Отишао је наш Саша на вечни починак.

Остала је упитност: зар је све морало бити како је било? Зар није могло бити и обзирније, људскије, човекољубивије, примереније, правије, праведније...?

Драги наш Саша: нека је покој души твојој.

Предуго си самовао у самилу свом,

Усред пустоши овога света;

Канула је и за тобом суза нека,

А можда капље и овога трена,

Кануће и одсад у закутку неком,

Ко зна зашто, када и где,

Та росна капља душевности будне.

4. мај 1998.

Стеван Врачар